

Handläggare
Jessica Oldin Lazaroff
Telefon: 08-50825193

Till
Socialnämnden
2023-02-21

Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/124

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning.

Veronica Wolgast Carstorp
socialdirektör

Maria Karlsson
Tf avdelningschef

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har tagit fram ett förslag till föräldraskapsförordning i syfte att säkerställa att barns rättigheter tillvaratas oavsett vilken medlemsstat som dess föräldrar väljer att bosätta sig i. Förslaget är ett tillägg till befintligt regelverk om barns intressen i gränsöverskridande situationer och handlar om barnets rätt till underhåll, arv samt privat- och familjeliv. Bland annat föreslås att ett europeiskt intyg om föräldraskap ska inrättas, som barn eller deras juridiska ombud kan ansöka om och använda som bevis för föräldraskap i en annan medlemsstat. Förslaget omfattar endast bekräftade föräldraskapshandlingar utfärdade i en annan medlemsstat och inkluderar erkännande av föräldraskap för ett barn med föräldrar av samma kön samt föräldraskap för barn som adopterats inom en medlemsstat. Föräldraskapshandlingar som utfärdats i en tredjestat kommer även i fortsättningen att regleras av nationell lag.

Förslaget till föräldraskapsförordning skulle enligt kommissionens bedömning leda till avsevärt minskade kostnader för berörda familjer samt betydande besparingar för medlemsstaternas offentliga myndigheter. Europeiska kommissionen bedömer att kostnader i samband med införandet av föräldraskapsförordningen blir begränsade för berörda domstolar och myndigheter.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till Socialnämnden remitterat Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning.

Övriga remissinstanser är Stadsledningskontoret, Socialnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda den 3 mars 2023.

Ärendets beredning

Remissvaret har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 15 februari 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 16 februari 2023.

Ärendet

Europeiska Unionen strävar efter att skapa, bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där fri rörlighet för personer, tillgång till rättslig prövning och full respekt för de grundläggande rättigheterna garanteras. Kommissionens ordförande har mot bakgrund av detta uttalat vikten av att säkerställa att föräldraskap som fastställs i en medlemsstat erkänns i alla övriga medlemsstater och för alla syften. Klagomål har bland annat framförts av medborgare inom unionen som visar på de problem som familjer möter i samband med erkännande av föräldraskap för sina barn i gränsöverskridande situationer, exempelvis om familjer flyttar till en annan medlemsstat eller återvänder till ursprungsmedlemsstaten och begär erkännande av föräldraskap för alla syften.

Enligt Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning är syftet med förslaget att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna och andra rättigheter för barn i gränsöverskridande situationer med barnets bästa som högsta prioritet. Bland annat deras rätt till en identitet, icke-diskriminering till privat- och familjeliv, arvsrätt och underhållsrätt i en annan medlemsstat. I överensstämmelse med detta mål understryker Europeiska rådet i sina slutsatser om EU:s strategi för barnets rättigheter att barns rättigheter är universella, att varje person under 18 år ska åtnjuta samma rättigheter utan någon form av diskriminering och att barnets bästa måste komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner.

Andra syften med förslaget är att skapa rättssäkerhet och förutsägbarhet vad gäller reglerna för internationell behörighet och tillämplig lag för fastställande av föräldraskap i gränsöverskridande situationer och erkännande av föräldraskap samt minska den

rättsliga kostnaden och bördan för familjerna och medlemsstaternas rättssystem i samband med rättsliga förfaranden om erkännande av föräldraskap i en annan medlemsstat.

Behovet av att säkerställa erkännande av föräldraskap mellan medlemsstaterna har uppstått eftersom medborgarna allt oftare befinner sig i situationer där de till exempel har familjemedlemmar i en annan medlemsstat, reser inom unionen, flyttar till en annan medlemsstat för att hitta arbete, bilda familj eller för att köpa en fastighet. För närvarande befinner sig uppskattningsvis två miljoner barn i en situation där föräldraskapet har erkänts i en medlemsstat, men inte erkänns för alla syften i en annan medlemsstat.

Enligt unionsrätten är medlemsstaterna redan skyldiga att erkänna föräldraskap för ett barn som har fastställts i en annan medlemsstat, särskilt rätten till fri rörlighet vilket också omfattar rätten till likabehandling och förbud mot hinder i frågor som erkännande av namn.

Enligt unionsrätten är medlemsstaterna dock ännu inte skyldiga att erkänna föräldraskap för ett barn som har fastställts i en annan medlemsstat för ”andra syften”, vilket kan få allvarliga negativa konsekvenser för barn. Det hindrar deras grundläggande rättigheter i gränsöverskridande situationer och kan leda till att de förnekas de rättigheter som härrör från föräldraskap enligt nationell lag. Barnet kan förlora sina arvs- eller underhållsrättigheter i en annan medlemsstat eller rätten att någon av föräldrarna kan agera som deras juridiska ombud i en annan medlemsstat i frågor som läkarbehandling eller skolgång. Enligt förslaget till föräldraskapsförordning menar Europeiska kommissionen att dessa svårigheter kan tvinga föräldrarna att inleda rättsliga förfaranden för att få föräldraskapet för sina barn erkänt i en annan medlemsstat. Dessa förfaranden är både tids- och kostnadskrävande, såväl för föräldrarna som för medlemsstaternas rättssystem, och resultaten bedöms vara osäkra. Även om medlemsstaterna är skyldiga att erkänna föräldraskap som har fastställts i en annan medlemsstat som grundas på rättigheterna enligt unionsrätten bedöms familjerna kunna avskräckas från att utöva sin rätt till fri rörlighet av rädsla för att deras barns föräldraskap inte kommer att erkännas i en annan medlemsstat för alla ändamål.

För att lösa problemen med erkännande av föräldraskap för alla syften samt underlätta erkännande av föräldraskap i en medlemsstat som fastställts i en annan medlemsstat, föreslår kommissionen i sitt förslag att unionsbestämmelser antas som fastställer vilka domstolar i medlemsstaterna som är behöriga att handlägga föräldraskapsärenden, även i gränsöverskridande situationer, samt vilken lagstiftning som bör vara tillämplig i dessa fall. Kommissionen föreslår också att ett europeiskt intyg om

föräldraskap ska inrättas, som barn eller deras juridiska ombud kan ansöka om och använda som bevis för föräldraskap i en annan medlemsstat. Intyget föreslås finnas på alla unionens officiella språk och inte vara tidsbegränsat.

Förslaget omfattar erkännande av föräldraskap för ett barn med föräldrar av samma kön och även erkännande av barns föräldraskap som adopterats inom en medlemsstat.

Förslaget påverkar inte medlemsstaternas behörighet att införa materiella bestämmelser inom familjerätten, t.ex. regler om definitionen av en familj eller om fastställande av föräldraskap i nationella situationer. Förslaget påverkar inte heller medlemsstaternas bestämmelser om erkännande av äktenskap eller registrerade partnerskap som ingåtts utomlands.

Förslaget är tillämpligt oavsett barnets eller föräldrarnas medborgarskap men omfattar endast godkännande/erkännande av handlingar som fastställer eller bevisar föräldraskap som har utfärdats i en medlemsstat. Erkännande eller godkännande av handlingar som fastställer eller bevisar föräldraskap som utfärdats i en tredjestat kommer även i fortsättningen att regleras av nationell lag.

Förslaget till föräldraskapsförordning skulle enligt kommissionens bedömning leda till avsevärt minskade kostnader för berörda familjer, avseende rättsliga och administrativa kostnader, samt betydande besparingar i fråga om kostnader, tid och bördor för medlemsstaternas offentliga myndigheter. Medlemsstaterna kan ådra sig engångskostnader för att utbilda domare, personal vid folkbokföringsmyndigheter och vid andra behöriga myndigheter i de nya bestämmelserna. Mindre återkommande kostnader kan förväntas för fortbildning av personalen vid dessa myndigheter. Inga av dessa kostnader förväntas bli stora och skulle uppvägas av de effektivitetsvinster och kostnadsbesparingar som förordningen medför.

Jämställdhetsanalys

Socialförvaltningen anser inte att förslaget till föräldraskapsförordning leder till omotiverade skillnader mellan könen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen ställer sig positiv till Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning. Förvaltningen anser det vara positivt att Europeiska Unionens lagstiftning kompletteras, så att ett bekräftat föräldraskap i ett medlemsland, är en garant för att barnets rättigheter säkerställs oavsett vilket medlemsland barnet och dess föräldrar vistas i.

Eftersom förslaget syftar till att skydda barns rättigheter i gränsöverskridande situationer är det förenligt med FN-konventionen om barnets rättigheter, som föreskriver att konventionsstaterna ska säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars ställning eller verksamhet (artikel 2), att vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av domstolar eller lagstiftande organ, ska barnets bästa komma i första rummet (artikel 3) och att barnet har rätt till en identitet och bli omvårdat av sina föräldrar (artiklarna 7 och 8). I förslaget påpekas det också att barn under 18 år som har förmåga att bilda sina egna åsikter bör ges möjlighet att ge uttryck för dessa åsikter i föräldraskapsförfaranden som rör barnet, vilket nämnden anser är positivt.

Socialförvaltningen förstår av Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning att Danmark, med hänvisning till Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt protokoll nr. 22 och Irland med hänvisning till Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt protokoll nr. 21, inte är juridiskt bundna av de förändringar som föreslås. Detta är olyckligt då det innebär, om förslaget godkänns, att barn kommer att behandlas olika och inte få sina rättigheter tillgodosedda oberoende av vilken medlemsstat deras föräldrar väljer att bosätta sig.

Bilagor

1. Remiss - Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning
2. Följebrev Europeiska kommissionens förslag till föräldraskapsförordning, KS 2023124